

Ruské novopohanské mýty a antisemitismus

Viktor A. Šnirelman

Akta č.13, Analýza současných trendů v antisemitismu, 1998

Poznámka překladatele

Tuto studii zveřejnilo Mezinárodní centrum Vidal Sassoon pro studium antisemitismu při Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě (The Vidal Sassoon International Center for the Study of Antisemitism). Autor se v ní od počátku do konce veskrze negativně vyjadřuje k ruské novopohanské scéně, přesto informace v něm obsažené mohou být pro zájemce o tuto tematiku přínosné. Nakolik jsou zde uvedené výtky k povaze novopohanství opodstatněné a nestranné, necháváme na zvážení čtenářů.

Wolf

O autorovi

Viktor A. Šnirelman získal titul Ph.D. z historie a působí jako badatel na Institutu etnologie a antropologie na ruské Akademii věd. Vydává studie a články o vztazích a konfliktech mezi etniky a zaměřuje se na ruské nacionalistické ideologie a antisemitismus z historického i současného hlediska. Vyučuje sociologii vztahů mezi etniky a nacionalismu, jakož i základy dějin antisemitismu na Židovské univerzitě v Moskvě.

Resumé

Ruské novopohanství je odnoží současného ruského nacionalismu, který se objevil a rozvíjel během 70. – 90. let 20. století. Jeho ideologie je založena na glorifikaci předkřesťanské minulosti Ruska a obviňuje křesťanství z brutálního zničení odkazu velkých předků. Na křesťanství je zároveň pohlíženo jako na ideologii zla, vytvořenou Židy za účelem získání nadvlády nad světem a podmanění všech národů. Ruské novopohanství má vlastně nacistickou rétoriku, plnou skrytého či otevřeného antisemitismu. Tento dokument se věnuje ideologii a jejím politickým aspektům.

Současný ruský nacionalismus a novopohanství

V listopadu 1995 moskevský list *Moskovskij komsomolec* informoval čtenáře o založení Pohanské komunity s vlastním folklórem, kultury a rituály. Zase další kult, mohl by si říct čtenář již unavený nekonečným proudem zpráv o exotických náboženstvích soupeřících o svůj prostor v dnešním Rusku. Pravda, někdo může oceňovat, že tento pluralismus – princip již dlouho přijímaný v demokraciích – se již stal součástí ruské náboženské sféry. Nicméně 10. února 1996 bylo na sjezdu Národní republikánské strany v Petrohradě rozhodnuto podpořit vůdce Komunistické strany Ruské federace (KSRF) Genadije A. Zjuganova v prezidentských volbách v červnu 1996. Co

mohou mít společného novopohané (kteří tvrdí, že se distancují od politiky) a politickou stranou, která představuje extrémní křídlo současného ruského nacionalistického hnutí?¹ Nic, kromě toho, že v prosinci 1994 na sjezdu této strany její nově zvolený vůdce Jurij Beljajev (oblíbený žák Viktora N. Bezverchije, známého jako otec novopohanského hnutí v Petrohradě) prohlásil, že novopohanská ideologie by měla být „ideologickým a metodologickým jádrem ruského národního hnutí“. Beljajev trval na tom, že „Unie Venedů“ (viz níže) musí tuto ideologii vypracovat. Beljajev byl několikrát souzen za šíření Hitlerova *Mein Kampf* a za antisemitismus. Bezverchij velebí Zjuganova jako „význačného ruského geopolitika 20. století, který obhajuje ruský imperialismus (*děržavnost*). Alexej Bojkov, bývalý šéfredaktor novopohanského listu *Rodnye prostory*, schválil odluku KSFR od principů KSSS a pokládá tuto stranu za hlavní politickou baštu „patriotů“. V prosinci 1995 se novopohané dohodli na sblížení s KSFR a téměř všichni vůdcové Unie Venedů do této strany vstoupili.² To vysvětluje, proč Národní republikánská strana podpořila Zjuganova v prezidentských volbách.³ Stejná politická strategie se objevuje v listu Viktora Korčagina *Ruskie vedomosti*, který sdílí novopohanské hodnoty.⁴ Je tedy zřejmé, že novopohanství je nesporně politickou silou současného Ruska.

Ruské novopohanství se objevilo a vzkvétalo ve vlně „třetího ruského nacionalismu“ v 70. a 80. letech 20. století.⁵ Někteří ruští intelektuálové byli znepokojeni tím, co vnímali jako mýcení tradiční ruské kultury a ztrátu charakteristické ruské identity po komunistické modernizaci a internacionalizaci, které s sebou přinesly utvoření „nové sovětské osobnosti“ jakožto komplexní identity pro všechny sovětské občany. Chápali tento proces jako konečný důsledek dlouhé historie expanze ruského státu s utvořením říše, která obětovala konkrétní zájmy etnických Rusů.

Ideologii ruského novopohanství sdílí několik patriotických hnutí a stran: Ruská strana Ruska (Viktor Korčagin), Národně-demokratická strana (Jevgenij Krylov, Roman Perin), Národní republikánská strana Ruska (Jurij Beljajev), Národně-sociální strana – Fronta mládeže (Alexej Andrejev), Pravicově radikální strana (Andrej Archipov, Sergej Žarikov), Ruské liberální hnutí (K. Kondratěv aj.), Pan-slovanská rada (Vladimír Popov), Jemeljanova organizace Pamjať (Valerij Jemeljanov, Alexej Dobrovojskij), Ruská společenská unie (Alexander Sudavskij) atd. Periodika Národně demokratické strany, *Za ruského dělo* (známé před prosincem 1993 jako *Russkoje dělo*), a Ruské strany, *Russkie vedomosti*, sdílí novopohanskou ideologii, kterou ještě šíří extrémně antisemitská *Russkaja pravda* Alexandra Aratova. Navíc je Ruská národní jednota (RNJ) Alexandra Barkašova hnutí sympatizující s novopohanstvím a okultismem, jak je zřejmé z jejích novin *Ruskij porjadok*.⁶ Barkašov udržuje kontakt s ruskou ortodoxií, třebaže s příměsí slovanského pohanství. Jeho „historické vědění“ o původu a raných dějinách Slovanů je převážně založena na novopohanských publikacích ze 70. a 80. let 20. stol., spolu s Jemeljanovou knihou *Desionizacia* (1979), uvádějící svou verzi o původu Židů.⁷

Novopohanské ideje lze nalézt v následujících časopisech ruské pravice: *Nacia* (Ruská národní jednota), *Následuje predkov* (Lidová národní strana), *Ataka* (Pravicově-radikální strana), *Orientacia* a *Russkaja mysl*. Vydavatelé periodika *Volšebnaja gora* tvrdí, že se orientují na „osvícené slavofilství“ a ruskou ortodoxii, ale zajímají se i o novopohanství. Nakladatelství *Vitiaz* Viktora Korčagina publikuje novopohanskou literaturu spolu s antisemitskými brožurami v edici „Knihovna ruského patriota“. Občas lze nalézt novopohanské články ve stalinisticky orientovaných novinách *Narodnaja zaščita*. Tento nepravidelně vydávaný list s nákladem kolem 20.000 výtisků je primárně určen vojenskému a bezpečnostnímu personálu. Novopohanský tisk je obecně omezeně rozšířen a objevuje se nepravidelně v nákladech 10-50.000 výtisků, či vzácněji až 500.000 výtisků. Novopohanské ideje se stále šíří, dokonce se v poslední době objevují v známých a demokraticky orientovaných novinách *Moskovskij komsomolec*.⁸

Ačkoliv novopohanství není ve své působnosti široce populární, prvky této ideologie mají velký dosah a vliv: některé ruské nacionalistické noviny orientované na ruskou ortodoxii, jako jsou

Russkij vestnik a *Kolokol*, také publikovaly materiál s novopohanskými historistickými idejemi. V mnoha ruských městech se objevily desítky novopohanských komunit zahrnujících prvky, jež nevypadají neškodně. Například na začátku 90. let 20. stol. vzniklo téměř padesát klubů „Slavogoretského zápasu“, který vymyslel novopohanský vůdce Alexander Belov.⁹ Tato aktivita vypadá jako forma polovojenského výcviku pro militantní novopohany, kteří chtějí energicky zajistit etnicky ruskou moc. Roku 1992 byl jako vojenská pomocná síla Národní republikánské strany založen *Russkij legion* (Ruská legie); její bojovníci získali zkušenosti ve vojenských akcích na Balkáně, v trans-dněsterské oblasti a Abcházii. Legie podporuje všechny, kdo požadují zavedení „pevného řádu“ v zemi založené na etnicky ruské moci.

S ohledem na tato fakta, jaký lze očekávat vývoj v novopohanském hnutí? Jaké je jádro této ideologie?

Novopohanské mýty a „Velesova kniha“

Ruské novopohanství je názorným příkladem budování nacionalistické ideologie na smyšlené minulosti. Na toto umělé rozšiřování ruské minulosti v čase i prostoru je pohlíženo jako na primární prostředky pro dosažení politických cílů. Jeho hlavním cílem je „prokázat“ přirozenou a věčnou existenci ruského státu v jeho šovinistické imperiální formě. V tomto ohledu je ruské novopohanství ve svém využívání mytologické prehistorie neobyčejně originální. V dalších ohledech se podobá konzervativním hnutím, které vyjadřují obecnou odezvu na modernizaci a demokratizaci. Tak, jak je tomu u dalších forem nacionalismu, i ruský typ se rozvinul v historistickém mýtu k ospravedlnění ideologie „obnovy“. Tři univerzální prvky mýtu zahrnují představu o „Zlatém věku“, katastrofu, jež vedla k úpadku, a recept na zdoání současné krize.¹⁰

V kontrastu k ruskému nacionalismu 19. a 20. století, který ztotožňoval ruskost s ruskou ortodoxií, nový nacionalismus, jenž se rozvinul pod ateistickým komunistickým režimem, začal zdůrazňovat předkřesťanský odkaz, jako by byl skutečnou podstatou ruské kultury.¹¹ Novopohané považují posledních tisíc let ruské historie za věk temna a poukazují na mytologický Zlatý věk předkřesťanské Rusi, jejíž křest v 10. století je chápán jako katastrofa. Předchozí věk oslavují jako epochu silné slovansko-ruské říše s dobře rozvinutým písmem, jež předcházelo cyrilici, a rozsáhlou literaturou, a křesťanství obviňují ze zničení bohatého intelektuálního odkazu. Jeden autor tvrdí, že úpadek pravé ruské kultury nastal již v období Kyjevské Rusi (10. stol), a volá po obnově ruské pohanské říše, která dle něj vzkvétala před 9. stoletím.¹² Historicky téměř neexistuje písemný doklad o východních Slovanech, natož o „Rusi“, a tak zůstávají dveře otevřené pro extravagantní fantazie a vymyšlení slavné minulosti.

Kuriózní historie „Velesovy knihy“ (VK) poskytuje náhled na rozvíjení novopohanského historismu. Bylo dokázáno, že dokument je padělkem, vytvořeným ruskými emigranty na počátku 50. let 20. století.¹³ Přesto, navzdory energickým protestům odborníků, je VK dál propagována současnými novopohany jako autentický doklad slovanské minulosti od druhého tisíciletí př. n. l. dále. Před pětadvaceti lety se VK stala v Sovětském svazu známější díky článku básníka Igora Kobzeva, jehož okouzlo ruské předkřesťanské náboženství. Jak tvrdil, křesťanství bylo zavedeno silou a poškodilo původní víru a kulturu ruských předků. Od té doby tato „dávná kronika“ dál přitahuje pozornost rusky orientovaných spisovatelů a novinářů, kteří v ní spatřují ztracené pouto s „pravou“ slovanskou minulostí. V posledních letech byla mnohokrát vydána a nadšeně přijímána obecně patrioty a patriotickými vědci, jako jsou akademik J. K. Begunov z Mezinárodní slovanské akademie věd (dobře známé svými antisemitskými názory) a I. V. Levočkin, předseda oddělení rukopisů v Ruské národní knihovně. Ačkoliv byla původně propagována amatéry, nyní se zapojily už mocnější síly.

O Velesově knize víme od ruského emigranta, inženýra chemie Jurije P. Mirosljubova.¹⁴ Pravděpodobně za ruské občanské války objevil málo známý plukovník Bílé armády F. A. Izenbek v zničeném domě ruské šlechtické rodiny (přesné místo není známo) vak obsahující zvláštní dřevěné tabulky pokryté písmem. Protože se Izenbek v mládí účastnil archeologických vykopávek v Turkmenistánu a stále se zajímal o staré věci, vzal vak s sebou. Mirosljubov se seznámil s Izenbekem na počátku 20. let 20. století v Belgii, a protože ho také fascinoval slovanský folklór a historie, Izenbek mu dovolil udělat kopie tabulek pro studium. Izenbek zemřel roku 1941 a původní tabulky zmizely, snad během nacistické okupace Belgie. Mezi lety 1954 a 1959 ruský emigrant, generál A. Kur (A. Kurenkov), uveřejnil několik článků o VK a pár výňatků z ní (které získal od Mirosljubova) ve svém časopise *Žar-ptica*, vycházejícím v San Franciscu. Odborníci však byli velice nedůvěřiví ohledně pravosti VK, protože Mirosljubovův příběh byl plný protikladů. Mirosljubov sám v padesátých letech na ni několikrát změnil názor a nakonec ji odmítl použít jako zdroj pro jeho spisy o dávných Slovanech. Jeho obdivovatel, ukrajinský emigrant Sergej Lesnoj [Boris Paramonov], entomolog, jenž se stal proslulý svými méně odbornými díly o dávné Rusi, poslal v roce 1959 fotografii jedné tabulky Akademii věd USSR. Tam zkouška prokázala, že fotografie byla udělána z papírové kopie, spíše než z údajného dřevěného originálu. Paleografka L. P. Žukovskaja zjistila, že písmo samotné zahrnovalo několik stylů z různých období, včetně nedávných. Hlavním objevem bylo, že jazyk kombinoval slovanské formy z různých období; kniha proto mohla vzniknout až po desátém století.¹⁵ Lingvisté přesně určili vývoj slovanských jazyků, a proto nemá žádné odůvodnění tvrzení obhájců VK, že představuje předtím neznámý dialekt či jazyk, jenž by mohl vést k přehodnocení toho, co je známo o slovanských jazycích. Stručně řečeno, ačkoliv bylo dokázáno, že Velesova kniha je podvrh, její popularita se nezmenšila a kniha zůstává prvotním zdrojem mýtů o předkřesťanském Zlatém věku. „Slovansko-árijský“ mýtus knihy byl v poslední době obohacen o teorii „arktické domoviny“.¹⁶

Od roku 1992 byla kniha propagována v populárních časopisech jako *Nauka i religia* (v jednu dobu měl náklad 30-55.000 výtisků; ale v roce 1997 klesl na 20-25.000). Psalo se o ní v *Čuděsa i priklučenia* (20-30.000 výtisků) a v roce 1995 v časopise *Svet. Priroda i čelovek*, masivně šířeném prostřednictvím CIS (v roce 1995 se ho tisklo 21-26.000 kusů; do roku 1997 náklad klesl na 16-19.000).

Články v časopise *Nauka i religia* jsou značně ovlivňovány Alexanderem Baraškovem (který píše pod pseudonymem A.I. Asov a Bus Kresen), členem redakční rady časopisu a známým obhájcem Velesovy knihy. Geofyzik Baraškov začal svou literární kariéru pseudovědeckými články o tajemství „potopy světa“ a Atlantidě.¹⁷ Ačkoliv nemá vzdělání v linguistice ani paleografii, ani zkušenosti se starými rukopisy, „přeložil“ a třikrát vydal Velesovu knihu pod názvem *Russkie vedy* (Moskva, Nauka i religia, 1992, 50.000 výtisků); *Velesova kniga* (Moskva: Meneger, 1994, 5.000 výtisků); a *Kniga Velesa* (Moskva: Nauka i religia, 1997, 8.000 výtisků). Navíc sestavil jakýsi slovansko-ruský „Starý zákon“, nazvaný *Zvezdnaja kniga Koliady* (Moskva: Nauka i religia, 1996, 1.000 výtisků), který je tvořen z fragmentů indické védské literatury, ruského folklóru, Velesovy knihy a fantazií patriotického spisovatele Vladimíra Ščerbakova.

Novopohané agresivně odmítají odbornou vědu a trvají na tom, že člověk může rozumět starým náboženským textům a mýtům pouze „zevnitř“ jakožto věřící.¹⁸ Baraškov/Asov namítá vůči „odborné úzkoprnosti“, že „není možné slovy vyjádřit hlavní potvrzení autenticity. To je založeno na osobní duchovní zkušenosti. Duch Velesovy knihy promlouvá o její autenticitě.... k tomu, kdo má duchovní vědění [tj. náboženskou víru - V. Š.], autenticita Velesovy knihy je nepochybná.“¹⁹

V 90. letech 20. stol. byly ideje Velesovy knihy nadšeně šířeny množstvím ruských etno-nacionalistických novin a časopisů, včetně některých spojených s ruskou ortodoxií jako *Russkij vestnik* a *Kolokol*. V roce 1996 extremistické *Za russkoje dělo* otiskly zvláštní přílohu s názvem *Potaennoje*, v níž se rozebírala tvrzení pro „arktickou domovinu“ Rusů.²⁰ Alexander Baraškov z

Ruské národní jednoty ztotožnil Árijce s bílou rasou a prohlásil, že Rusové byli jejich přímými genetickými a kulturními potomky.²¹

Umělec Ilja Glazunov je dalším zastáncem mýtu o bílé árijské rase a jde ještě dál svým tvrzením, že Slované vytvořili Rgvédu i Avestu. Glazunov je také významný svým financováním publikace *Drevnost, aryj, slavjane*, která popularizovala slavnou slovansko-árijskou minulost ve své arktické domovině.²² Dva známí astrologové Pavel a Tamara Globovi tuto ideu převzali²³; objevuje se v mnoha knihách Vladimíra a Dmitrije Kandybů, a i další jsou dychtiví v hledání „severní árijské domoviny“.²⁴ Dokonce někteří politici věří mýtu o árijských předcích, kteří se rozšířili z Eurasie a založili dávné civilizace starého světa.²⁵ Ti, kdož přijímají tento „vědecký světonázor“ trvají na tom, aby byl zahrnut do školních osnov.²⁶ Ideu slovansko-árijského původu lze skutečně najít v populárních dětských knížkách a školních učebnicích.²⁷ A „vědecké“ ideje Asova jsou zvláště populární mezi těmi etno-nacionalisty, které přitahuje mysticismus a okultismus. Jistí mladí intelektuálové již založili Institut ruské vědecké kultury v Tjumentu a Jekatěrinburku; institut dostal oprávnění na dobrovolných kurzech v několika školách vyučovat „základy vědecké kultury“, založené na Velesově knize a fantaziích Asova.²⁸

Antikřesťanství a antisionismus

Novopohanská ideologie se objevila v 70. a 80. letech 20. stol. mezi ruskými patriotickými intelektuály, kteří byli zároveň zapojeni do oficiální kampaně proti sionismu. Anatolij Ivanov [Skuratov] a Valerij Jemeljanov patřili k nejznámějším ideologům antikřesťanského historického mýtu. Mýtus byl v zhuštěné formě se skrytým antisemitismem a velmi jednoduchým antikřesťanským aspektem šířen poezií Igora Kobzeva, fikcí Vladimíra Chivilichina, a sci-fi díly Valerije Skurlatova a Vladimíra Ščerbakova. Až donedávna se zastánci mýtu vyhýbali slučování příběhu o velkých slovanských předcích s kritikou sionismu. V této souvislosti jsou velmi poučná díla Skurlatova. V 70. letech byl první, kdo uvedl Velesovu knihu v médiích jako „historický“ dokument, a věnoval se psaní sci-fi o prehistorické slovanské minulosti. Ve stejnou dobu vydal jednu z nejmilitantnějších antisionistických brožur.²⁹

Až v 90. letech se mýtus o velké slovanské prehistorii sloučil s otevřeným militantním antisemitismem.³⁰ Součástí mýtu je představa o světovém zápasu mezi Dobrymi (ruskými Slovy, tj. „Árijci“, kteří ve vzdálené minulosti obývali Evropu a Asii a bránili svá území proti různým nepřítelům) a Zlymi (Židy, jejich nejnebezpečnějším nepřítelem). Dle tohoto mýtu se Židé objevili následkem spiknutí zlých sil, které snily o vládě nad světem a pokoušely se svést Slovano-Árje, kteří jim stáli v cestě. Na celé dějiny světa lze pohlížet jako na proces semitské židovské expanze za účelem vytlačení slovanských „venedských“ předků z jejich původních území, zničení jejich civilizace a vykořisťování domorodého lidu. (Všimněte si, že mýtus ztotožňuje Slovy s „Venedy“ klasických autorů, ale dle mýtické verze byli Venedi usazeni na Blízkém východě a v Evropě.) Mýtická historie se zaměřuje na vítězství dávných izraelských kmenů nad Kanánci, semitskou invazi do Mezopotámie, pád chetitského království, vzkvétající chazarský chanát a nakonec pokřtění Rusi knížetem Vladimírem. Tato poslední událost je rozhodující pro novopohanský mýtus, v němž se o knížeti Vladimírovi praví, že je synem židovské ženy, která se jeho prostřednictvím snažila pomstít za brutální zničení chazarského chanátu knížetem Svatoslavem v roce 965. Takto novopohanské ideologie dokazují, že Židé od počátku věků snaží Rusy zotročit.³¹ Mnoho z nich tvrdí, že křesťanství vlastně vytvořili Židé, aby získali vládu nad světem.³²

Přechod ke křesťanství zničil vitální sílu původního intelektuálního života a vehnal tyto společnosti do krize, jež vedla k jejich zotročení a úpadku.

Ne všechny novopohanské ideologie zastávají tak antikřesťanský postoj. Některé z nich za účelem zvětšení své politické základny zmírňují svou kritiku a jednají s ruskou ortodoxií jako s „mladším bratrem“ ruského pohanství, čímž budují základnu pro jednotný křesťansko-novopohanský boj proti společnému nepříteli.

Současně však extrémní křídlo novopohanství představuje Jemeljanov, jenž byl okouzlen bohatými literárními a kulturními tradicemi předkřesťanské civilizace v Rusku.³³ Psal o dávných indických Árijcích jako o „Árjo-Venedech“, kteří do Indie přinesli „naši ideologii, která se zachovala v jádru hinduismu a jógy“. Tvrdí, že Venedi („Árijci“) kdysi ovládali oblast východního Středomoří a pojmenovali Palestinu – „Opalenyj stan“, tj. spálená země. Novopohané vyvozují mnoho svých argumentů z takto nepodložené lidové etymologie.

Jemeljanov ztotožnil Feničany s Venedy jakožto vynálezci abecedy a tvrdil, že „Venedi a baltští Árijci byli jediným původním obyvatelstvem Evropy, kdežto Kelti a Germáni přišli později z asijského vnitrozemí.“³⁴ Jejich čistý árijský jazyk a ideologie se zachovaly pouze „v oblasti mezi Novgorodem a Černým mořem“, kde se tak dlouho udržovala „trojice tří troj-jediných trojic“ (*triedinstvo trech triedinych troic*): Prav-Jav-Nav, Svarog-Perun-Svantovít a Duše-Tělo-Síla.³⁵ Tam nastal Zlatý věk: „a nebylo tam žádného zla“. Jemeljanov oslavuje předkřesťanskou minulost, v níž Rusové („Rusiči“) žili v souladu s přírodou, neměli žádné svatostánky ani kněze, a měli náboženství, které nepožadovalo slepou poslušnost Bohu. Jogíni ovládali okultní síly. Všechny tyto fantazie samozřejmě nemají žádnou souvislost s poznatky moderní archeologie o životě východních Slovanů v předkřesťanském období. Jemeljanov rozsáhle citoval z Velesovy knihy jakožto vzoru ruského světonázoru, jenž utvořil „duši lidu“.³⁶

Dle Jemeljanova názoru byli Židé surovci, kteří vpadli do „árijské“ Palestiny a uzurpovali si odkaz „árijské“ kultury; zvláště při vytváření svého hebrejského jazyka. Tito méněcenní lidé si prý podmanili „árijské“ země intrikami egyptských a mezopotamských kněží. Dle autora se tito kněží obávali „vysokých lidí zvaných Ros či Rus“, kteří žili v Malé Asii a Palestině, a snažili se je zničit podporou genotypu černé, žluté a bílé rasy – což vysvětluje původ Židů a jejich zhoubnou podstatu.³⁷ Na geopolitickou historii se pohlíží jako na manichejskou konfrontaci Dobra a Zla, a otevřeně rasistická (ne pouze antisemitská) ideologie se objevila v ruském nacionalismu, jemuž se daří v dílech Bezverchije a některých dalších novopohanů (ale rozhodně ne všech).

Jemeljanov byl tvůrce mnoha kódovaných výrazů hojně používaných v sci-fi dílech a pseudovědecké literatuře – jimž snadno rozuměli čtenáři, jako by byli zasvěceni do tajného řádu – jakým byly „Jav-Prav-Nav“, „Opalennyj stan“ jakožto označení Palestiny, zmínky o předcích ze stepí, kteří cestovali dávnou Eurasií, a o chazarském chanátu jakožto parazitickým státu, jenž zasahoval do svobody Rusi; o lstivých tajných agentech snažících se zotročit svět; a nadcházejícím věku Vodnáře. Tyto výrazy jsou důležité, protože novopohané se odvažovali (a stále odvažují) své názory hlásat otevřeně. Používáním těchto termínů může jedinec vyjadřovat sympatie ke konceptům a ideám novopohanství, a zároveň se vyhnout nežádoucím obviněním z antikřesťanství či antisemitismu.

Autoři současného sci-fi zatím dávají přednost „umírněnému novopohanství“, jehož stoupencem je Jurij Nikitin, bývalý ruský nacionalistický disident, který byl nucen se roku 1983 odstěhovat z Ukrajiny do Moskvy. Ve svých dílech je Nikitin posedlý žido-zednářským spiknutím sionských mudrců za získání vlády nad světem. Ačkoliv neztotožňuje tyto mudrce s mudrci z *Protokolů*, asociace je nevyhnutelná.³⁸ Hlavní postavou jeho knih je Rus (*Rusič*) kouzelník (*volchv*), prorok Oleg (*věščij Oleg*), který po zavedení křesťanství zůstává věrný svým pohanským zvykům. S franským rytířem jakožto svým společníkem cestuje z Palestiny na Rus a do západní Evropy. Nikitin zdůrazňuje důležitost předkřesťanského ruského intelektuálního odkazu a obviňuje křesťanství ze zničení původní víry ruských předků, jejich kněží a jejího literárního dědictví.³⁹ Jako

tomu bylo u německých romantiků v devatenáctém století, i on považuje kulturu (spjatou s pohanstvím) nadřazenou civilizaci (spjatou s ďáblem). Ježíš Kristus je chápán jako stoupenec kultury, kdežto civilizace je spojována se zlověstnými silami, které sní o vládě nad světem, nebo již tuto světovládu ustavily.⁴⁰ Stejně jako další autoři tohoto žánru činí anti-chazarská a anti-židovská prohlášení: židovský Bůh je vnímán jako brutální, s nekonečnou touhou po krvavých lidských obětech, a jeho vyznavači se snaží zničit Slované.⁴¹ Objevují se i obvinění z rituální vraždy.⁴² Nepřátelé proroka Olega jsou krvežízniví „zednáři“, kteří se cítí ohroženi neovladatelnými a svobodu milujícími Slováky.⁴³ V Nikitinových dílech je kníže Vladimír spojován se zednáři, kteří chytají *Rusiče* do křesťanské sítě a zotročují je. Zároveň čtenáři spojují tajemné síly zla usilující o vládu nad světem s Židy.⁴⁴ Některé Nikitinovy postavy se otevřeně vyjadřují antisemitsky, k čemuž se hlavní hrdina Oleg vyslovuje skepticky.⁴⁵ Autor se jasně snaží vyhnout obviněním z antisemitismu, přesto je s každým novým románem odvážnější. Poučné je, že ve všech románech Oleg koná ruku v ruce s křesťany, i když je ruské pohanství představováno jako základ všech pozdějších náboženství, včetně těch, co mají přívržence po celém světě.⁴⁶ Ke křesťanství je přistupováno se sympatiemi, ačkoliv blahosklonně, jako by se jednalo o mladšího bratra pohanství.⁴⁷ Nikitinovo myšlení je blízké petrohradským novopohanům: „Mým Bohem je intelekt, vědění... Můj svět je zcela bez Bohů.“⁴⁸ „Pohanství“ je zde vlastně ateismem.

Nikitin považuje dávné *Rusiče* za pravý základ pro utvoření všech ostatních národů.⁴⁹ S malým ohledem na znalosti historie tvrdí, že dávní Rusové jsou zároveň potomci Skytů (které také považuje v jistém smyslu za *Rusiče*) a že kdysi obývali rozsáhlá území od Blízkého východu až po západní Evropu. Skytskou kulturu a bohy převzali další národy. Tvrdí, že Řekové si vypůjčili své bohy od Skytů a že Skytové vystavěli fénická města (v době, kdy Skytové neexistovali!). Ztotožňuje Féničany s *čistějšími rusy* (čistými Rusy), kteří vynalezli abecedu. Kanánci jsou také ztotožňováni s ruskými kmeny, a tudíž Východ je představován jako původně ruské území.⁵⁰ Prostřednictvím názorů jeho postav se čtenáři dozvídají, že všechny národy pocházejí z dávných Rusů.⁵¹

Ačkoliv Nikitin píše ironicky, jasně sympatizuje s ideami svých knih a zaměřuje se stále na kulturní nadřazenost pohanské Rusi.⁵² Také píše o konečné bitvě mezi Dobrem a Zlem, Světlem a Tmou, a z konextu je jasné, koho spojuje s těmito polarizovanými silami.⁵³ Přesto Nikitin zapadá mezi novopohany, kteří si přejí kompromis mezi křesťanstvím a společným bojem proti „žido-zednářskému spiknutí“.

Na konci 80. let dvacátého století, za populární vlny zájmu o mimosmyslové vnímání, čarodějnictví a lidové léčitele, se objevili na scéně otec a syn – V.M. a D.V. Kandybovi – s pozoruhodnými objevy „kultury transu“. Tvrdí, že své znalosti psychologie odvozují od nepřerušené tradice „ruského védismu“, který chápou jako základ všech světových náboženství. Podstatné je, že V. M. Kandyba byl studentem leningradské námořní akademie a možná byl ovlivněn rasistou Bezverchijem (viz níže), který na ní učil v 70. letech.

Kandybovo tvrzení, že původní ruská (*russy*) domovina byla Arktida, vychází z okultního učení Heleny Blavatské (19. stol.), dle níž se tam zrodila bílá rasa (tuto ideu převzali rakouští a němečtí „ariosofové“, od nichž si mnoho idejí vypůjčil Hitler a nacističtí vůdci). Řeč arktických Rusů dala vzniknout všem „dceřinným jazykům“; Rusové také vynalezli první písmo. Všechny tyto objevy později zničili křesťané. D. Kandyba psal o „ideji přivlastnění si vlády nad světem a vítězství Jav“ [Dle Kandybova názoru je Jehova hebrejskou formou slovanského Jav! - V. Š.], jakožto ideji „vítězství světlé stránky lidské bytosti nad svou temnou profánní postavou.“⁵⁴ Přirozeně má na mysli „světovládu“ Rusů (*rusy*), které již několikrát dosáhli a kterou se kyjevský kníže Vladimír pokusil získat zpět. Autor je přesvědčen, že přesně taková bude budoucnost světové civilizace.⁵⁵ Tudíž lze do extravagantních děl Kandybů vložit myšlenku skutečného „ruského světového spiknutí“ namísto „židovského světového spiknutí“.

Kandyba líčí Židy jako „větev jižních Rusů“ (*rusy*), a takto se pokouší redukovat napětí mezi Rusy a Židy na úroveň rodinné hádky. Na první pohled sympatizuje s dávnými Izraelity, „našimi mladšími bratry“, kteří ztratili svůj stát a byli vzati do zajetí Babylónany.⁵⁶ Zároveň ztotožňuje Židy s Chazary a mluví o nich jako o „volžských Rusech“, kteří se v raném středověku pokoušeli ustavit ekonomickou, kulturní a správní nadvládu v „ruské říši“. Tvrdí, že jejich „mezinárodní finanční intriky“ utiskovaly mnoho skupin jižních Rusů.⁵⁷

Díla Nikitina a Kandybů reprezentují to, co lze nalézt v „patriotických“ novinách, jako jsou *Rodnye prostory*, *Za ruského děla*, *Russkaja pravda* a dalších. Navíc mnoho konceptů spadá do ruského mesianismu a obsahuje prorocká poselství o změně epoch. Současný těžký věk Ryb bude brzy nahrazen věkem Vodnáře. Říká se, že Židé jsou Ryby, zatímco Rusové Vodnáři, poslové Prozřetelnosti, kteří zvítězí v bitvě se Zlem.⁵⁸ Novopohané nemají nic proti ruské světové nadvládě a tvrdí, že již existovala v minulosti k blahu mnoha národů.⁵⁹

Organizační struktura a politická strategie současných ruských novopohanů

Dle některých odborníků hnutí Pamjat' na počátku 80. let dvacátého století vycházelo z nacistické ideologie.⁶⁰ Jeho vůdcové byli hrdí na spojení s komunistickou stranou a patřili k upřímným stoupencům stabilního a vysoce integrované sovětské říše. Nebyli mezi nimi věřící křesťané ani monarchisté. Novopohanství zároveň zahrnovalo směs slovanského pohanství a zpopularizovaného hinduismu. Nicméně do 90. let novopohané vstoupili do masmédií a mohli založit politická hnutí.

V dnešním Rusku existují tři druhy novopohanských skupin. Pevnou jsou malé komunity těch, co se odstěhovali do venkovských oblastí, aby žili v relativní izolaci od většinové společnosti a dodržovali své různé rituály. Příkladem může být třeba rodina A. Dobrovolskiho (Dobroslov), která se usadila v malé vesnici v kočovské oblasti. Druhou skupinu zahrnují městští intelektuálové, jejichž způsob života se příliš neliší od života jejich sousedů, ačkoliv se čas od času setkávají, aby slavili pohanské svátky a konali rituály. „Ideologičtí pohané“ tvoří třetí skupinu, pro než je pohanství světonázor, vyjádření jejich postoje k vnějšímu světu. Tato skupina nedávno trvala na tom, že pohanství není náboženství, ale spíš systém vědeckého „vědeckého“ vědění, které prý vzkvétalo mezi slovanskými předky, ale dnes ještě zcela nezmezelo. Proto je výzvou vzkřísit, rozvinout a rozšířit toto vědění pro blaho lidstva. Množství mýtů – s antisemitskými podtóny – tvoří základ jejich víry. Nedávno se staly populárnějšími rasistické aspekty a je proklamována potřeba zachránit „bílé lidstvo“.

Existuje jen málo komunit prvního typu, roztroušených po zemi, z nichž každá má jen několik desítek členů. Komunity druhého typu jsou rozšířenější, každá skupina má více než sto členů. Sedm z nich lze nalézt ve větších ruských městech; tři nebo čtyři z nich je např. v Moskvě. Ideologičtí novopohané tvoří největší seskupení a zahrnují ty, kteří jsou součástí politických hnutí založených na těchto ideách.

Roli novopohanských ideologických mýtů, zvláště těch spojených s údajným árijským odkazem Slovanů, probereme samostatně. V posledních letech se tyto mýty rychle šíří a dokonce jich využily i některé ruské etno-nacionalistické politické strany a hnutí, které dál zdůrazňují svou věrnost ruské ortodoxii či se jinak distancují od novopohanství. Nejpopulárnější mýty uvádějí manichejskou konfrontaci mezi dobrými Árijci a zlými Židy (Semity). V posledních dvou třech letech tyto ideje šířily volgogradské noviny *Kolokol*, orgánem obnovené Unie ruského lidu. Noviny ochotně publikují vše, co je vhodné k propagandě; nedávno otiskly článek novopohana popírajícího holocaust.⁶¹

„Védské“ hnutí v Petrohradě, které založil otevřený rasista a antisemita Viktor N. Bezverchij, je nejznámějším ideologickým novopohanským hnutím. Bezverchij (nar. 1930) je absolventem vojenské a námořní střední školy Michaila Frunzeho. Roku 1967 obdržel doktorát z filosofie marxismu-leninismu na leningradské univerzitě, s disertací o antropologických názorech Emmanuela Kanta. Poté učil marxismus-leninismus na této univerzitě a dalších civilních i vojenských vysokých školách. Zároveň si zvykl zvat své oblíbené studenty na neformální setkání ve svém bytě, kde je učil, že společnost se potřebuje zbavit „defektního potomstva“, které vzešlo ze smíšených manželství. Těmito „míšenci“ byli „Židé, Indové či cikáni, a mulaté“ – kteří všichni bránili založení skutečně spravedlivé společnosti. „Védismus“ Bezverchije tvrdí, že „v případě vítězství fašistů by všichni tito lidé prošli sítem, které by odhalilo jejich rasový původ: Árijci budou sjednoceni, asijské, africké a indické elementy budou poslány na své místo, a mulaté budou jako zcela zbyteční eliminováni.“⁶² „Védisté“ prohlašují, že „míšenci“ zotročily lidstvo, zakrývají vědění a zavádějí systém „lichvářského otroctví“ (*ekonomičeskoje procentnoje rabstvo*) založené na „judaismu a příbuzných naukách jako marxismu-leninismu, ekumenickému světonázoru, krišnaismu,“ atd.⁶³ Zatímco tedy „védisté“ ve značné míře činí výpůjčky z jiných ideologií a náboženství, považují je za vražedné nepřátele a od všech z nich se distancují.

Kolem roku 1979 Bezverchij přišel na ideu vytvořit „Klub volchv“, který měl zahrnovat polovojenské skupiny v nacistickém stylu. Přitom čerpal ze svých znalostí spisů gestapa k shromáždění dokumentů o židovských intelektuálech v Petrohradě.⁶⁴ Jeho sen se uskutečnil v roce 1990, kdy byl založen „historicko-kulturní osvětový klub“; jmenoval se „Unie Venedů“ a vedl jej Konstantin V. Sidaruk, bývalý člen leningradské sekce národně-patriotické fronty „Pamjat“. Unie vydává vlastní noviny *Rodnye prostory*, s přílohou *Volchv*. Oba jsou rozšiřovány za vědské spolupráce Bezverchije. Cílem Unie je „užší integrace lidí (*narodov*), kteří žijí v naší zemi.“ Ve skutečnosti se její aktivita zaměřuje na integraci národně-patriotických sil Petrohradu, které zahrnují ortodoxní křesťany, kteří ztratili iluze díky „marx-leninismu“ („venedský“ termín), komunistům a – co je ještě zajímavější – důstojníkům tajné policie a vojenských sil. „Unie“ také podporuje otevřeně nacistické hnutí Ruská národní jednota (*Russkoje nacionalnoje jedinstvo*), vedené Alexandrem P. Baraškovem. „Unii“ postihl v roce 1991 rozkol, který znemožnil jednotný přístup k ruské ortodoxii. Sidarukova „Unie zlatých Venedů“ uznala ruskou ortodoxii za integrální část pan-árijské tradice, kdežto V. N. Kuzminova „Unie bílých Venedů“ upřednostňuje „čistou vědskou ideologii“, ačkoliv nezastává žádný antikřesťanský postoj.⁶⁵

Ještě nedávno Venedové tvrdili, že jejich pravým vůdcem je „venedský praotec“ Bezverchij. V roce 1995 měl štáb „Unie Venedů“ kromě „praotce“ jedenáct asistentů odpovědných za věci jako „vnitřní a vnější záležitosti“ a „ochranu genového fondu“. Rada Volchvů, „Bašta zdravého rozumu“ (*Tverdnyja zdravomyslija*), se skládala z šestnácti členů – jedním z nichž byl odborník na eugeniku – odpovědných za další vývoj ideologie. Důležitou oblastí aktivity Rady byl „rozvoj obřadů de-christianizace“. Pracuje tam skupina sedmi „profesionálních badatelů“. Devět regionálních sekcí je založeno v ruských městech a provinciích: Jaroslavi a Rijazanu, Jekatěrinburku, krasnodarské oblasti, Alexandrově, černozezi Ruska; a další sekce operují na Ukrajině, v Arménii, a dokonce v Německu. V roce 1997 proběhla reorganizace, když Viktor Fedosov byl zvolen vůdcem („venedským praotcem“) Unie Venedů a Evžen Sokolov se stal vůdcem Rady Volchvů. Říká se, že nyní má Unie pobočky na Malé Rusi (Ukrajina), Bílé Rusi (Bělorusko), Obninsku a Aštrachanu, Rybisku, Pskově a Vladivostoku. Také udržuje kontakty s novopohany v Omsku, Samaře, Kolomně, Krasnodaru a Železnogorsku [Moskva je vynechána - V.Š.]. Má také kontakty se spřízněnými skupinami v Německu, Velké Británii, USA a Polsku.⁶⁶ Novopohané (kteří nepatří ke skupině Bezverchije) jsou aktivní také v Bělorusku: v roce 1996 znesvětili kostel v Minsku, kdy ho popsali nápisy: „Křesťané, odejděte z běloruské země“.⁶⁷

Védský program má tři body. Prvním je „respekt k přírodě a její ochrana, život v souladu s jeho požadavky“ a „podpora vědeckého studia“, který je atraktivní pro ekology. Další dva body nicméně

projevují extremistickou povahu jejich idejí – „zachovat genový fond a chránit čistotu krve“; a „bojovat za sociální spravedlnost pro členy společnosti, kteří jsou zdrojem hodnotných dřívčů a produkují nutné potřeby a intelektuální statky.“⁶⁸ Pro novopohanské zasvěcence znamená implikace tohoto posledního bodu, že Židé, na které se nepohlíží jako na skutečné „dřívče“, tudíž nejsou schopni přispět společnosti porožením hodnotných pracovníků. Maja Kaganskaja a Boris Grois jako první poukázali na podobnosti mezi ruským pohanstvím a nacismem, včetně zdůrazňování čistoty krve (spojenými se zájmem o životní prostředí), plus používání svastiky jakožto árijského či slovanského znamení slunce či Dobra.⁶⁹ „Zničení citu pro rasu je jedním z hlavních zločinů křesťanství vůči lidstvu,“ tvrdí noviny *Russkoje dělo*.⁷⁰ Proto v poslední době Venedi spojují teorie o čistotě rasy s odmítáním náboženství (ne pouze křesťanství, ale všech „pověř“), které nahrazují ustavením kultu lidského rozumu a vědění, tj. „racionálnosti“. Zároveň volají po obnově lidového náboženství a tvrdí, že „vírou“ mají na mysli „víru ve schopnosti mysli a poznání“; toto je prý jádro „vědeckého světónázoru“.⁷¹ Kombinace otevřeného ateismu s voláním po obnově předkřesťanského náboženství je základem pro společnou řeč s komunisty, z nichž mnozí mají blízko k Bezverchijovi a jejichž heslem je „skutečný socialismus“ a „distancování se od ortodoxie dle Bible“.⁷²

Není překvapením, že nacionalističtí a nenáboženští komunisté směřují k rasismu a rasismu, a zatímco odvrhují ideologii internacionalismu a marxismu, uzavírají všechny cesty k „vítězství racionality a spravedlnosti“, kromě nacionálně-socialistického. Vlastně už v raném dvacátém století byly zaznamenány úzké vazby mezi patriotickým socialismem a fašismem. Např. J. Valois, zakladatel francouzského fašistického hnutí, ho formuloval jako: „Nacionalismus plus socialismus se rovná fašismus“. V Británii Oswald Mosley zastával podobný názor.⁷³ Není divu, že ruští novopohané nadšeně podporují Genadije Zjuganova, který tvrdí, že Západ je rozkládán židovskou diasporou a že touha po vládě nad světem je základním rysem Židů.⁷⁴ Na shromáždění představitelů všech ruských novopohanských komunit, které se konalo v roce 1994 v Moskvě, bylo rozhodnuto se zaměřit na „boj proti nepřátelům ruského lidu a Ruska“.⁷⁵ Je snadné uhodnout, kdo jsou těmito „nepřáteli“.

Je v ruském pohanském státě místo pro Židy?

V kontrastu s tónem článků v novopohanském tisku jsou vlastní programy předkládané těmito skupinami mnohem zdrženlivější. Např. Ruská strana přijala v březnu 1993 program zaměřený na obnovu ruského národa a ustavení etnicky ruské moci. Byl zdůrazňován respekt k tradicím, zvykům a náboženským vírám jiných národů, jakož i významná role ruské ortodoxie pro národní uvědomění. Ve skutečnosti strana uznala tutéž roli pro ruský lid ruské ortodoxii i „árijskému vědeckému světónázoru“ a volala po jejich obnově a posílení.⁷⁶ Podobné vyjádření učinila Národní republikánská strana, vedená Jurijem Beljajevem.⁷⁷

Nicméně všichni ruští novopohané chovají zášť vůči Židům. Ruská strana prohlašuje, že všechny ruské neúspěchy ve dvacátém století zapříčinil „světový zednářský sionismus“ a touha „vyvoleného národa“ po vládě nad světem. Proto je „hlavním cílem Ruské strany obnova ruského etnika, jeho osvobození z zednářsko-sionistického jařma a navrácení Židy zcizených majetků pracujícím“. Strana požaduje vyloučení všech židovských elementů z církve a odmítnutí všech „zednářských“ představ o „vyvolenosti“. Ruská strana také hájí zavedení „zastoupení dle etnického podílu“ v mocenských strukturách i profesích. Říkají, že sionistický monopol na moc, ovládání sdělovacích prostředků, ekonomiky, vzdělání a vědy musí být odstraněn. Strana také plánuje „nesmiřitelně bojovat proti ideologiím, které jsou nepřátelské ruské národní ideji, ruskému lidu a Rusku samotnému“.⁷⁸ Spisovatel Andrej Kanavščikov identifikuje ruské nepřátele: „Pouze nepřátelé Ruska by nazvali Velesovu knihu podvrhem a *Pamjat' Vladimíra Chivilichina* druhořadým

románem...“⁷⁹ Ruská strana jako další ultranacionalisté vylučuje Židy ze svých seznamů původních národů Ruska. A tak se další bod jejich programu vztahuje přímo na Židy: „zajistit původním národům plnou zaměstnanost a (pokud to bude nutné) zařídit deportaci cizích dělníků a úřednictva zpět do jejich rodných zemí.“⁸⁰

Národní sociální strana, založená roku 1992, jde ještě dál. Zatímco hlásá rovnost a bratrství všech národů Ruska, požaduje „odhalit viníky genocidy ruského lidu a dalších národů země“ a soudit je před „mezinárodním tribunálem“. Jurij Beljajev, jenž tehdy stranu vedl, ztotožňoval zločince s „židovskými šovinisty“ a všemi, kdo zastávali humanistické ideje a osobní svobodu.⁸¹ Od roku 1994 vede Beljajev Národní republikánskou stranu Ruska, která volá po boji proti „šíření náboženských nauk, které nemají kořeny v Rusku“, včetně judaismu.⁸² Beljajev prohlašuje, že Arijci musí bojovat proti „temným silám sloužícím kultům založeným na lidské oběti – judaismu, kultu Molocha,...“, protože „bojovník musí demony vyhubit.“⁸³ Zároveň se strana distancuje od fašismu, který nazývá „čistě západní politickou doktrínou“.⁸⁴

Brutální antisemitismus smíchaný s novopohanskou „árijskou ideou“ tvořily základní principy nacismu se podobající Národní demokratické strany, která existovala od roku 1989 do 1993 a byla napojena na Unii Venedů. Když byla strana rozpuštěna, redakční rada novin *Za ruského dělo* utvořila Ruské národní hnutí osvobození. Za nejhoršího nepřítele považuje sionismus a volá po obžalobě „sionismu, jakožto politického proudu zodpovědného za uchvácení moci v Rusku roku 1917, masovou genocidu, zničení ruské ekonomie a kultury, a rozdmýchání třídního a etnického konfliktu“. Dále požaduje zákaz judaismu, který „zavádí a propaguje rasovou a etnickou nadřazenost (*isključitelnost*) Židů“. Program hnutí zahrnuje odstavec o zastoupení dle etnického podílu.⁸⁵ Toto volání po zastoupení dle etnického podílu zní zprvu pěkně, ale ve skutečnosti jde o kódové označení, které se vlastně vztahuje na touhu drasticky omezit či úplně vyloučit Židy ze všech mocenských pozic.

Nedávno vytvořená strana mladých, Národní fronta, kterou vede Ilja Lazarenko, zastává extrémně rasistický přístup volající po „árijském uvědomění“ a sama se vidí součástí odbojového hnutí bílých národů. Jejím primárním nepřítelem je „světové židovstvo“ a otevřeně se nazývá fašistickým hnutím.⁸⁶ Lazarenko byl roku 1996 zatčen za šíření rasové nenávisti. V období svého soudního líčení, se mu podařilo založit a vést novopohanskou „Církev Nav“, v níž byli uctívání „slovanští bohové Jav a Nav“, přičemž rituály a roucha se podobaly Ku-klux-klanu. Stoupenci této církve se tajně sešli 20. dubna 1997, aby oslavili Hitlerovy narozeniny a „počátek éry bílého člověka.“⁸⁷

Lze si všimnout podobností mezi prohlášeními ruských hnutí neonacistického stylu a principy Unie Venedů (které se zpočátku nazývalo politickým hnutím, ale již se distancovalo od politické aktivity). Např: „Unie Venedů trvá na stíhání a potrestání organizací a jednotlivců, kteří se provinili genocidou ruského lidu a zničením ruského státu, bez ohledu na to, jak dávno tyto zločiny spáchali a ať už dnes žijí kdekoliv na světě.“⁸⁸ Odkazují na tytéž „nepřátele“, zmíněné jinde: míšence, kteří vytvořili judaistickou ideologii a kteří se dočasně chopili moci nad „bílým světem“.⁸⁹

Nové sociální ruské hnutí (NORD) se objevilo na politické scéně roku 1995. Jeho manifest byl založen na neonacistické rétorice, jak se ukázalo v časopise *Ataka*. Drží se novopohanských představ, jako je „solární ideologie“ a „nordické principy“, a zaměřuje se na ustavení etnicky ruské moci s antidemokratickou „hierarchií“, která prý byla zděděna po „nejstarších severských předcích“. Hnutí volá po mocenské struktuře země se zastoupením dle etnického podílu.⁹⁰

Ruská národní jednota, vedená Alexandrem Barkašovem, je jedním z největších ruských ultranacionalistických hnutí. Oficiálně proklamuje věrnost ortodoxii, ale mezi jejími členy je množství novopohanů, používá symboly jako svastika a v její ideologii je začleněn princip rasy. RNJ mluví o „židovsko-komunistickém jařmu“, ustaveném roku 1917 spolu s genocidou ruského a

původních národů. RNJ prosazuje zotavení se z následků „genocidy“ a zavedení zastoupení dle etnického podílu. Každý ze smíšeného manželství by měl být přiveden před soud a je hájena kontrola porodnosti neruských občanů. Školy by měly být zbaveny všech protinárodních elementů, vyučování „lidských hodnot“, a moderní intelektuálové by měli být nahrazeni „novou etnickou intelektuální elitou“. Hnutí se staví proti kultům, které duchovně zotročují Rusy a jiné obyvatele země. Jejich termín „obyvatelé Ruska“ (*rossiane*) se vztahuje na „neslovanské původní národy Ruska, pro které je Rusko jedinou mateřskou zemí“.⁹² Tudíž Židé nebudou mít ve společnosti místo. Nově přijatý program RNJ vypadá na první pohled mírněji. Netrvá na zastoupení dle etnického podílu a vyhýbá se otevřenému antisemitismu. Dál nicméně chápe Rusko jako stát „etnických Rusů a Rossianů“. Židé jsou a priori vyloučeni.⁹³

Jediné novopohanské politické hnutí, jehož program neobsahuje extrémní antisemitismus, je Ruské liberální hnutí (RLH), které vyrostlo z petrohradské Duchovní jednoty „Tezaurus“. V posledních několika letech upravilo svůj program a nyní dává důraz na ruský (*rossiskaja*) národ jako multi-etnickou komunitu; aby to odrážel i název, byl změněn na Ruské (*rossiskoje*) hnutí veřejnosti. Protestuje proti genocidě ruského lidu a dalších národů SSSR ze strany „falešných demokracií“ a „extremních rasistů“. Zavazuje se respektovat etnické tradice a popírá v ruském národě přítomnost nacionalismu [tj. „šovinismu“ dle obecného mínění - V.Š.]. Ačkoliv se RLH otevřeně distancuje od antisemitismu, obsahuje jeho program nepřímé protižidovské články. Např. se snaží obnovit pouze tradiční náboženství „původních národů“ – ruskou ortodoxii, islám a buddhismus. Judaismus není uveden.⁹⁴

Jeden z ideologů RLH, fyzik Sergej P. Semenov, prohlásil, že jednou z překážek ruské budoucnosti je nadvláda „nadanárodní finanční oligarchie“, která zahrnuje množství Židů a je založena na „sionismu“.⁹⁵ Nachází v křesťanství jisté zřejmé „židovské znaky“, které nevyhovují ruskému lidu.⁹⁶ Distancuje se od antisemitismu, ale připouští „anti-sionistickou“ povahu hnutí, zatímco přidává, že „pro obyčejné Židy, i ty ortodoxní, nehrozí ze strany RLH žádná nebezpečí“. Věří, že „duchovní podstata“ Židů a Ruska se neslučují, a proto není ve vládních strukturách ruského státu pro Židy místo, a Židé by se neměli pokoušet situaci změnit. Semenov se vyhýbá otevřenému obdivu k Hitlerovi, ale připouští jistý „přínos“ jeho ideologie.⁹⁷ Jak tomu bylo u dalších popsaných stran, i Semenov prohlašuje, že kdyby ve všech institucích existovalo zastoupení dle etnického podílu, „řešilo by to polovinu bolestivých problémů [Ruska]“.⁹⁸ O něco dříve Semenov sdílel názor mnoha ruských ultranacionalistů, že „marxističtí Židé“ se chopili v roce 1917 moci a rozpoutali genocidu hlavních etnik a účastnili se demokratických reforem. Dnes varuje před hrozbou „světového sionismu“.⁹⁹ Je zajímavé, že haní „boj proti xenofobii“, jakoby šlo o rozpor se zájmy ruského lidu.¹⁰⁰

Závěr

Ruskému novopohanství lze těžko přiznat originalitu, odráží stejné trendy jako na Západě, kdy lidé směřují k předkřesťanským a východním kultům, aby našli řešení různých krizí – ekologických, ekonomických, sociálních a intelektuálních.¹⁰¹ Jak tvrdí, poslední dvě tisíciletí byla ovládána monoteistickým „židokřesťanským“ náboženstvím, na které pohlíží jako na antropocentrické, které ospravedlňuje vykořisťování, perzekuuje menšiny a snaží se eliminovat kulturní rozmanitost. Pouze návrat k předkřesťanským náboženstvím může přispět k náležité péči o prostředí a inspirovat k toleranci a rovnosti. Je spojeno s feminismem, v němž je uctívána bohyně Matka, a knězi jsou pouze ženy. Současné ruské novopohanství je zřetelně ovlivňováno ideami západního „New Age“, se svými proroctvími o „duchovní revoluci“, které změní lidskou povahu a zachrání lidstvo před katastrofou.¹⁰³

Novopohanství i hnutí New Age jsou velmi beztvářá; tvoří je mnoho různých a dokonce protichůdných idejí, světónázorů a předpovědí ohledně budoucnosti, jejichž některé aspekty jsou sporné a alarmující. Některé skupiny, jak jsme viděli, mají extrémně negativní názory vůči multikulturalismu, námitky proti „míšení“ jakéhokoliv druhu, podporují izolacionismus a zákaz přistěhovalectví.¹⁰⁴ Rasistické a antisemitské trendy jsou zřejmé např. v okultním učení Alice Baileyové (zakladatelky hnutí New Age) a jejích stoupenců, kteří si přejí očistit křesťanství od „židovského dědictví“ a zavrhnou „židovskou Bibli“ jako nezbytný předpoklad pro vstup do věku Vodnáře.¹⁰⁵ Dle jejího názoru bylo dvacáté století obdobím světové katastrofy a brzy ho vystřídá Zlatý věk. Židé byli znázorněni jako „lidský produkt dřívější sluneční soustavy“, spojení se „světovým zlem“ a spravedlivě potrestáni za své zavržení Mesiáše.¹⁰⁶ Podobné ideje se objevují ve filosofii italského fašisty Julia Evoly, který tvrdil, že současná epocha patří k úpadku, který začal 8.- 6. stol. př. n. l. Také předpovídal, že po nadcházející katastrofě bude následovat Zlatý věk.¹⁰⁷

Takové myšlení nadšeně převzali ruští novopohané, kteří ho „obohatili“ o vlastní „ruskou ideu“, včetně radikální konzervativní ideologie, charakteristické anti-intelektualismem a populismem. Zastánci ruského novopohanství prohlašují, že soudobé rány osudu jsou následky zrady „původní“ předkřesťanské slovansko-ruské pokladnice moudrosti předků. Záchrana závisí na úplném zavržení „židokřesťanské“ ideologie, jejímž cílem je dosáhnout kulturní homogenizace a zničení ruské kultury.¹⁰⁸ Tudíž se ruské novopohanství otevřeně prezentuje jako etno-národní hnutí, což ho odlišuje od západního novopohanství. Odlišuje se i svým imperialistickým záměrem osvobodit a obnovit „ruskou říši“, proto onen důraz na historistický mýtus, jenž prohlašuje ohromná území Evropy a Asie v dávných časech za část „slovansko-ruské“. „Árijský mýtus“ slouží tomuto účelu stejně, jako líčení světové historie jako věčného boje „Slovano-Árjů“ proti lstivým „Semitům“.

Toto etno-národní hledisko také vysvětluje rozdíl mezi západním novopohanským prostředím a feministickými zájmy, které dle ruských pohanů mají druhořadý význam v úvahách o rase a sociálních a etnických problémech. Za apelu na „původní hodnoty“ vzdálených předků ruští novopohané udržují věrnost místním patriarchálním tradicím: všechny komunity a politické strany vedou muži. Pokud jde o ekologické záležitosti, zdůrazňují „ekologii kultury“, z níž lze snadno vytvořit most ke konceptům „čistoty krve“. Současné ruské novopohanství je vlastně prvním vážným pokusem uvést na ruskou půdu rasistické doktríny a včlenit je do nacionalismu.

Nicméně otevřený rasismus a přehlížení hodnot ruské ortodoxie odsunulo novopohanství na okraj společnosti, protože velké množství Rusů – navzdory obecnému úpadku náboženského citění – považují ortodoxii za neocenitelnou součást svého kulturního odkazu a stěžejní element ruské identity. To má za následek inklinaci některých novopohanů k umírněnějšímu postoji k ortodoxní církvi. Zdá se také nepravděpodobné, že by se novopohanské rasistické ideje staly v Rusku populárnějšími, protože ruský lid byl vlastně vytvořen asimilací různých neruských etnických skupin, s nimiž byli ve styku v dlouhém průběhu teritoriální expanze. Většina si dobře uvědomuje, že k tomuto etnickému míšení docházelo i ve dvacátém století.

Navzdory tomu se ruské novopohanství nebezpečně rozvíjí. Získává popularitu např. mezi studenty některých moskevských univerzit. Nejnovější sociologické průzkumy naznačují, že zatímco intenzita antisemitismu v ruské společnosti obecně klesá, významně roste ve státním aparátu, mezi intelektuály a úředníky.¹⁰⁹ Tyto posledně jmenované skupiny patří mezi ty, které se věnují novopohanské knižní produkci a jiným aktivitám. Dle autora tohoto článku je novopohanská literatura na vzestupu, stejně jako ta, která ji reprodukuje a využívá těchto idejí. Více a více lidí, zvláště mládeže, těmito ideami v budoucnu nasákne.

Jak bylo zmíněno výše, v různých městech existuje padesát slav-goretských zápasnických klubů, které jsou oblíbené u teenagerů; a narůstá počet novopohanských komunit. Existence různých politických stran spojených s tímto hnutím, vznik ozbrojených jednotek a přístup ke sdělovacím

prostředkům ji činí potenciální silou, která by mohla narušit jemnou rovnováhu moci za současné politické nestability. Stojí za zmínku, že např. ozbrojení barkašovci hráli v říjnu 1993 aktivní roli při obraně rebelujícího ruského parlamentu. Jedná se o 350 místních organizací s několika desítkami členů v každé sekci. V Moskvě je 200-300 členů a v celém Rusku asi 5000-6000. V nynějším prostředí by prezentace Židů jako zastaralé skupiny premanentě se zabývající narušováním míru a řádu ve světě, která musí být potlačena, mohla sloužit jako mobilizující faktor.¹¹⁰ Za těchto okolností by nebylo moudré zapomínat na katastrofální zkušenost s německým nacismem.

Poznámky

- 1) J. A. Beljajev, „Bitva nací“, Rodnye prostory, č. 1 (1995): 19.
- 2) A. Chelnokov, „Peterburgskije nacisty stavjat' na G. Zjuganova“, Izvestija, 23. února 1996.
- 3) E. Glezin, „Chail, Zjuganov“, Moskovskij komsomolec, 13. února 1996.
- 4) „Pačemu my dolžny podderživat' Zjuganova?“, Russkije vedomosti č. 25 (1996)
- 5) V. L. Moroz, „Borci za ‚Svjatuju Rus' i zaščitniki ‚Sovětskoj Rodiny'“, v Nacionalnaja pravaja prežde i tějper, ed. R. Š. Ganelin, část 2, č. 1 (Petrohrad: Institut sociologie RAN, 1992), 74-73; výše uvedený, „Vedism i fašism“, Barrier, č. 4 (1994): 5; Walter Laqueur, Black Hundred: The Rise of the Extreme Right in Russia (New York: HarperCollins, 1993) 112-116; V. A. Šnirelman a G. A. Komarova, „Majority as a Minority: Russian Ethno-nationalism and its Ideology in the 1970-1990s“, v Rethinking Nationalism and Ethnicity: The Struggle for Meaning and Order in Europe, ed. H.R. Wicker (Oxford: Berg Publisher, 1997).
- 6) Antisemitism World Report (London: Institut of Jewish Affairs, 1994), 145-48; V. Pribylovsky, „A Survey of Radical Right-wing Groups in Russia“, Radio Free Europe/Radio Liberty Research Report, díl 3., č. 16 (22. duben 1994): 28-37; A. Verhovskij, A. Papp a V. Pribylovskij, Političeskij ekstremizm v Rosii (Moskva: Institut experimentalnoj sociologii, 1996), 45, 174.
- 7) A. P. Barkašov, „Uznajuščij prošloje-vidit buduščije“, Russkij poriadok č. 2 (5) (20. březen 1993): 4; tamtéž, „Razoblačennaja doktrina“, Russkij poriadok č. 2 (20. březen 1993), 1-2; tamtéž, „Na segodniašnji den patriotičeskije organizaciji, krome našej, realnoj sily ne predstavljajut“, Russkaja pravda, č. 3 (1995): 2.
- 8) J. Jegorova, „Oščiščenyje ogněm. Jazyčniki razžigajut v Moskve obrijadovye kostry“, Moskovskij komsomolec, 4. listopadu 1995; A. Goreslavskij, „Zolotaja rybka – verchovnyj bog slavjan“, Moskovskij komsomolec, 22. května 1996; výše uvedený, „Zapisi drevnich žrecov otkryvajut svoj tajny“, Moskovskij komsomolec, 25. července 1996; výše uvedený, „Epocha Vodoleja“, Moskovskij komsomolec, 30. srpna 1996.
- 9) G. Ryžova, „Russkaja borba“, Moskovskij žurnal č. 4 (1994): 61, 64.

- 10) Thomas Sheehan, „Myth and Violence: the Fascism of Julius Evola and Alain De Benoist“, *Social Research* 48, č. 1 (1981): 69-70.
- 11) Viz. např. V. Jemeljanov, *Desionizacija* (Parich, 1979); *Mertvaja voda*, uspořádal J. Kuzněcov, části 1, 2 (Petrohrad: Stupeni, 1992); V. N. Bezverchij, „Filosofia Istorii“, *Volchv* 1, č. 7 (1993); A. M. Ivanov a N. G. Bognanov, *Christianstvo* (Moskva: Vitjaz, 1994).
- 12) O. M. Gusev, „Russkaja idea“, *Rodnye prostory* č. 3 (1993): 14.
- 13) Maja Kaganskaja, „The Book of Vles: The Saga of a Forgery“, *Jews and Jewish Topics in Soviet and East European Publications* (Jerusalem), 4 (1986) ; viz. také O. V. Tvorogov, „Vlesova kniga“, *Trugy Otděla Drevněrusskoj Literatury*, t. 43 (Leningrad: Nauka, 1990).
- 14) Objasňující diskuse ohledně historie Velesovy knihy a jejího obsahu viz. Tvorogov, „Vlesova kniga“; také Sergej Lesnoj, „Vlesova kniga“ – jazyčeskaja letopis dolegovskoj Rusi (Winnipeg: Trident Press, Ltd., 1996), 7-21.
- 15) L. P. Žukovskaja, „Poddělnaja dokiriličeskaja rukopis“, *Voprosy jazykoznanja*, č. 2 (1960): 142-44. jakmile tato badatelka uveřejnila své závěry, časopis *Žar-ptica* přestal vycházet. Viz Lesnoj, „Vlesova kniga“, 20-21.
- 16) V. A. Šnirelman, „Vtoroje prišestvije arijskovo mifa“, *Vostok*, č. 1 (1998).
- 17) A. I. Baraškov, *Budět-li koněc sveta?* (Moskva: Znanie, 1991); výše uvedený, „Gibel Atlantidy“, *Nauka i religia*, č. 9 (1991): 46-49; č. 10 (1991): 56-58; č. 11 (1991): 32-34; č. 12 (1991): 57-60.
- 18) A. V. Platov, *Runičeskaja magia* (Moskva: Meneger, 1995), 10-11; N. N. Speranskij, *Slovo počitatěliam drevněj kultury* (Troitsk: Trovant, 1996), 8.
- 19) A. I. Asov [pseud., Alexander Baraškov], „Komentarij i priměčanija“ v *Velesova kniga*, ed. A. I. Asov (Moskva: Meneger, 1994), 240, 242.
- 20) A. Trechlebov, „Naša Arktičeskaja prarodina“, *Potajennoje*, č. 2 (1996): 2-3; G. Raumov a N. Chasin, „Beringia“, *Potajennoje*, č. 1 (1996): 1, 4.
- 21) A. P. Barkašov, „Uznajuščij prošloje-vidit buduščee“, *Russkij poriadok* č. 2 (1993): 4.
- 22) I. S. Glazunov, „Rossia raspjataja“, *Naš sovremennik*, č. 4 (1996): 197-98, 206; *Drevnosť, aryj, slaviane* (Moskva, Vitiaz, 1994, 1996).
- 23) Viz Šnirelman, „Vtoroje prišestvie“.
- 24) Vladimír M. Kandyba, *Istorii russkovo naroda do 12. veka do n. e.* (Moskva: KSP, 1995); Dimitrij V. Kandiba, *Russkij gipnoz* (Moskva: KSP, 1995); S. T. Alexejev, *Sokrovišča Valkirii*, 2 díly (Moskva: Kovcheg, 1995, 25.000 výtisků); J. J. Guliakovskij, *Krasnoje směščenje* (Moskva: EKSMO, 1996, 35.000 výtisků).
- 25) A. A. Bakova a V. R. Dubichev, *Civilizacii Sredizemia* (Jekatěrinburk: Uralskii rabočii, 1995), 23-29.

- 26) A. Vasilev, „Ne razryvaja svjas vremen. Navaja koncepcija školnovo fakultativnovo obrazovania“, Za ruskoe djelo, č. 7 (1994): 5.
- 27) A. P. Bogdanov, Vladimir Svjatoj (Moskva: Angstrom, 1994); V. P. Butramejev, Russkaja istoria dlja vsech (Moskva: Roman Gazeta, 1994); V. P. Karpov, M. V. Komgort a G. J. Koleva, Istorija Rosii. Stanovlenie gosudarstva, 9-16 veka (Tiumen: Gosudarstvenyj Komitet Rossijskoj Federacii po vyšemu obrazovaniju, 1995); A. P. Bogdanov, Istorija Rosii do Petrovskich vremen. Učebnik dlja 10-11 klassov srednej školy (Moskva: Drofa, 1996), 25-30.
- 28) Autorův soukromý archiv.
- 29) V. I. Skurlatov, Sionizm i aparteid (Kijev: Izdatel'stvo Političskoj Literatury Ukrainy, 1975); viz. také Kaganskaja, „Book of Vles“; V. A. Šnirelman a G. A. Komarova, „Majority as a Minority“, 216-19.
- 30) Viz např. Bezverchij, „Filosofia istrii“; a J. K. Begunov, Tajnye sily istorii Rossii (Petrohrad : A. S. Suvorin Press of 'the Union of Russian Writers, 1996).
- 31) Viz např. Bezverkhij, „Filosofia Istrii“, 33,58-59,96; Šnirelman, „Vtoroe prišestvie“.
- 32) Viz Alexander Janov, The Russian Challenge and the Year 2000 (Oxford: Basil Blackwell, 1987), 141-44. Tyto ideje mají původ v antikřesťanských spisech Valerije Jemeljanova (Desionizacija) a Anatolie Ivanov-Skuratova (viz Ivanov a Bogdanov, Christianstvo), které byly velmi rozšířeny v samizdatu od konce 70. let, a v té době hlavními zdroji historiosofie „Pamjaťi“.
- 33) Jemeljanov, Desionizacija.
- 34) Tamtéž, 7, 12, 15-16.
- 35) Ideu Prav (řád ustavený bohy)-Jav (současný život)-Nav (posmrtný svět) si vymyslel a uvedl Moroljubov: J. P. Miroljubvov Rig-Veda i jazyčestvo (Mnichov: Otto Sagner, 1981), 52,55, 148-49; toto dílo bylo dokončeno roku 1952. Jemeljanov ztotožnil tuto trojici s třemi předkřesťanskými slovanskými bohy Svarogm, Perunem a Svantovítem, které interpretoval jako jednotu duše, těla a moci.
- 36) Jemeljanov, Desionizacija, 8-12.
- 37) Tamtéž,17.
- 38) Viz J. A. Nikitin, Giperborej (Moskva: Ravlik, 1995).
- 39) J. A. Nikitin, Svjatoj Graal (Moskva: Ravlik, 1994, 99; tentýž, Svjatoj Graal-2 (Moskva: Ravlik, 1994),7,13, 277.
- 40) Nikitin, Svjatoj Graal, 102-103, 126, 129, 161; tentýž, Svjatoj Graal-2, 20; tentýž, Giperborej, 17-18, 167-69, 233-34,404.
- 41) Nikitin, Svjatoj Graal, 115-17; tentýž, Giperborej, 22, 36-37, 54-55.
- 42) Nikitin, Giperborej, 389.

- 43) Nikitin, Svjatoj Graal, 128-29; tentýž, Giperborej, 167-68,217,231,234.
- 44) Nikitin, Svjatoj Graal, 457-60; tentýž, Svjatoj Graal-2, 7, 254, 269, 273-74, tentýž, Giperborej, 406, 413.
- 45) Nikitin, Svjatoj Graal-2, 253-60.
- 46) Nikitin, Sviatoi Graal, 164; tentýž, Svjatoj Graal-2, 67-68. 47.
- 47) Nikitin, Sviatoi Graal-2, 24.
- 48) Tamtéž., 116.
- 49) Nikitin, Svjatoj Graal, 108,353.
- 50) Nikitin, Svjatoj Graal-2, 232-33, 241, 264, 265.
- 51) Tamtéž, 261-70.
- 52) Neúnavně je ztotožňuje se Skýty. Viz např. Nikitin, Giperborej, 405.
- 53) Nikitin, Svjatoj Graal-2, 472.
- 54) D. V. Kandyba, Russkij gipnoz (Moskva: KSP, 1995), 144.
- 55) Tamtéž, 162, 182.
- 56) Tamtéž, 144, 151
- 57) Tamtéž ,157.
- 58) „20 marta-Arijski Novyj god“, Russkij poriadok č. 2 (1993); Rodnye prostory, č. 3 (1993): 5-6; Begunov, Tajnye sily, 55; viz V. A. Šnirelman, „Vtoroje prišestvie“.
- 59) Viz např., D. V. Kandyba, Russkij gipnoz, zvláště str. 23.
- 60) V. D. Solovej, „Pamjat“: istorii, ideologia, političeskaja praktika“, v Rosškoje dělo segodňa. Kn. 1 „Pamjat“, ed. A. V. Lebeděv (Moskva: TsIMO IEA RAN, 1991), 18; V. V. Pribylovski, „Pamjat“, in Nacionalnaja pravaja preždě i tějper, časť 2, vyp. 2, ed. R. Š. Ganelin (Petrohrad: Institute sociologii RAN, 1992), 165-66; V. L. Moroz, „Borci za za „Svjatuju Rus“, 71-72; tentýž, „Vedism“.
- 61) Jarovit, „Suchie vetvi děreva sledujet otsekat“, Kolokol, č. 57 (1997): 2
- 62) J. Solomenko, „Adolf Hitler v Sankt-Petěburge“, Izvestiia, 10. června 1993. Může se zdát bizarní, že člověk, kterého přijali do komunistického vzdělávacího systému jako učitele marxismu-leninismu, který vyrůstal v druhé světové válce a absolvoval komunistickou vojenskou střední školu, by mohl v 70. letech učit nacistickým myšlenkám. Je třeba mít na paměti morální dvojí standard, jenž byl charakteristický pro mnoho sovětských lidí. Navíc oficiální antisionistická kampaň, započatá v roce 1967, využívala některých aspektů nacistické ideologie. Více o tom viz William Korey, Russian Antisemitism, Pamyat, and the Demonology of Zionism (Chur, Switzerland: Harwood Academic Publishers, 1995). Je

třeba také vít v úvahu rozšířený antisemitismus v sovětském vojenském aparátu, který byl uměle podporován Protokoly. není náhoda, že velké množství antisemitské a neonacistické literatury se tiskne v tiskárnách Ministerstva obrany Ruské federace. Viz A. Chelnokov, „Dom s mezoninom, vojennoj tipografij i rasistskoj literaturoj“, Izvestiia, 8. dubna 1995. Bezverchij sám je obdivovatelem Hitlera. Nicméně v citátu výše, kde se odkazuje na „vítězství fašismu“, má na mysli vítězství současných ruských ultranacionalistů, kteří svou ideologii zakládají na fašistických ideách.

- 63) „Otkrytaja doktrina (vidy na zavtrašnjij děň)“, Rodnye prostory, č. 3 (20) (1993): 2.
- 64) Solomenko, „Adolf Hitler“.
- 65) V. D. Solovej, „Sovremennyj russkij nacionalism: idejno-političeskaja klassifikacija“, Obščestvennyje nauki i sovremennost', č. 2 (1992): 124-25.
- 66) Rodnye prostory, č. 1 (1995): 2.
- 67) J. B. Rabinovich autorovi, 16. října 1996.
- 68) Rodnye prostory, č. 1 (1995): 2.
- 69) Kaganskaja, „Book of Vles“; B. Grois, „Novoje jazyčestvo“, Veče, č. 26 (1987).
- 70) Vedomysl, „Pepel otcov ctučit v mojem srdce“, Russkoje dělo, č. 5 (1987): 3.
- 71) Volchv, „Vosstanovim drevniuju veru predkov, čtoby vyžit“, Rodnye prostory, č. 1 (1995).
- 72) Mertvaia voda, ed. E. G. Kuzněcov, část 1. ,32; část 2., kniha 2, 182. Kuzněcov byl dříve teoretik ruské Komunistické dělnické strany..
- 73) Zev Šternhell, „Fascist Ideology“, ve Fascism: A Reader's Guide, ed. Walter Laqueur (Cambridge: Cambridge University Press, 1976),320-21,326-27.
- 74) G. A. Zjuganov, Za gorizontom (Moskva: Informpečat', 1995), 17-18.
- 75) I. Siniavin, „O sozdanii obědinenija Russkich jazyčskich obščin“, Za russkoje dělo, č. 2 (1995).
- 76) Programma russkoj partii (Moskva: neuvedeno, 1993), 14, 33.
- 77) „Osnovnyje progammnyje principy Natsionalno-respublikanskoj partii Rossii“, v Natsional-patriotičeskije organizacii v Rossii, od A. Verchovskyho a V. Pribylovskyho (Moskva: Institut experimentalnoj sotsiologii, 1996), 126.
- 78) Programma russkoi partii, 3, 9,19,20,22,32,33.
- 79) Andrej Kanavščikov, „Pravoslavnoje opravdanie rosskogo jazyčestva“, Rossijanin, č. 6 (1995): 6.
- 80) Programma russkoj partii, 29.
- 81) Jurij Beljajev, „Nacionalism-naše oružie“, Nacionalist, č. 1, (1992): 1.

- 82) „Osnovnyje programmnyje principy“, 126. Jurij Beljajev a jeho Národní republikánská strana se nedávno spojili s rasistickou Lidovou národní stranou, vedenou A. Ivanov-Šucharevskim, který také sympatizuje s novopohanskými ideami.
- 83) Jurij Beljajev, „Osnovy ruskovo nacionalizma“, Nacionalist, č. 2 (1992): 3.
- 84) „Osnovnyje programmnyje principy“, 127.
- 85) „Programmnyje principy ruskovo nacionalno-osvoboditelnovo dviženija“, Za ruskoe dělo, č. 4 (1996): 1; viz také Verchovskij a Pribylovskij, Nacional-patriotičeskije organizacii, 82-83.
- 86) Verchovskij a Pribylovskij, Nacional-patriotičeskije organizacii, 128-31.
- 87) T. Ostrovskij, „Ku-Klux-Klan s moskovskoj propiskoj“, Moskovskie novosti, 11-18 1997, 18.
- 88) Verkhovskij a Pribylovskij, Nacional-patriotičeskije organizacii, 170.
- 89) „Otkrytaja doktrina“.
- 90) Mirovozzrenie Novovo obščestvennovo Russkovo dviženija (NORD) (Moskva: neuvedeno, 1997).
- 91) „Osnovnyje položenija programmy dviženija Russkoe nacionalnoe jedinstvo po postroeniju natsionalnovo gosudarstva“, Russkij poriadok, č. 9-1 (Prosinec 1993-Leden 1994): 24-27.
- 92) Tamtéž, 24.
- 93) Programma Vserossijskovo obščestvennovo patriotičeskovo dviženija Russkoe nacionalnoje jedinstvo“, priniataja na pervom Vserossijskom (učreditelnom) sjezdě PNYe 15 fevralja 1997 goda. Leták. Z autorova soukromého archivu.
- 94) Volja RODa - volja narodov. Programmnye dokumenty i materialy Rossiiskovo Obščenarodnovo Dviženija (ROD) (neuvedeno, 1996).
- 95) Sergej P. Semenov, Političeskije vstreči v Sankt-Petěrburge. Otvety na voprosy 9 febralia 1995 (Petrohrad: Fond ruskovo iskusstva, 1995), 6.
- 96) Tamtéž., 12, 16
- 97) Tamtéž., 18,22-23.
- 98) Tamtéž, 4, 8.
- 99) Sergej P. Semenov, Autentizm - ideologija ruskovo vozrozdženija (Petrohrad: Fond ruskovo iskusstva, 1994), 13-16.
- 100) Tamtéž, 17.
- 101) Margot Adler, Drawing Down the Moon (Boston: Beacon Press, 1986).

- 102) P. E. I. Bonewitz, *Real Magic* (Berkeley: Creative Arts Books, 1971); Adler, *Drawing Down the Moon*, 18-19, 35, 365; C. L. Fry, „'What God Doth the Wizard Pray To?': Neo-Pagan Witchcraft and Fantasy Fiction“, *Extrapolation* 31, č. 4 (1990): 335; Faye Ringel, „New England Neo-Pagans: Medievalism, Fantasy, Religion“, *Journal of American Culture*, 17, č. 3 (1994): 66.
- 103) Marilyn Ferguson, *The Aquarian Conspiracy: Personal and Social Transformation in the 1980s* (Londýn: Routledge and Kegan Paul, 1981).
- 104) Graham Harvey, „Heathenism: A North European Pagan Tradition“ v *Paganism Today*, ed. Charlotte Hardman a Graham Harvey (Londýn: Thorsons, 1996), 60.
- 105) Margaret Brearley, „Possible Implications ; of the New Age Movement for the Jewish People“, v *Jewish Identities in the New Europe*, ed. Jonathan Webber (Londýn: Littman Library of Jewish Civilization, 1994), 261-65.
- 106) Alice A. Bailey, *The Rays and Initiations* (New York: Lucis Publication Co., 1976). Na deset knih Alice Baileyové bylo v 90. letech přeloženo do ruštiny a vydáno. Mezi nimi Alisa Beili [Alice Bailey], *Sudba nací* (Moskva: C.E.T., 1994); tatáž, *Traktat o semi lučach. Ezoteričeskaja psihologia* (Moskva: Dvojnaja zvezda, 1994); tatáž., *Novoje javlenie Christa* (Moskva: C.E.T., 1995); tatáž, *Luči i posviaščennye* (Moskva: C.E.T., 1996).
- 107) Thomas Sheehan, „Myth and Violence: The Fascism of Julius Evola and Alain de Benoist“, *Social Research* 48, no. 1 (1981): 61-62. Julius Evola je mnoha ruskými novopohany obdivován.
- 108) V tomto ohledu se ruští novopohané výrazně odlišují od Baileyové, která obviňovala Židy ze „separatismu“ a považovala je za hlavní překážku vytvoření uniformní světové civilizace bez národů. Viz Baileyová, *Rays and Initiations*, 634; Brearley, „Possible Implications“, 261-62.
- 109) L. D. Gudkov, „Etničeskíe stereotipy naselenija: sravnenie dvukh zamerov“, *Ekonomičeskíe i socialnyje peremeny: monitoring obščestvennogo mnenij*, č. 3 (květen-červen 1995): 14-16; tentýž, „Etničeskíe fobii v strukture nacionalnoj identifikaci“, *Ekonomičeskíe i socialnyje peremeny*, č. 5 (25) (září-říjen 1996): 22-27; tentýž, „Antisemitism v Rossii, 1990-1997. Sravnenie rezultatov trech zamerov“, *Monitoring obščestvennogo mnenija*, č. 2 (březe-duben 1998).
- 110) Brearley, „Possible Implications“, 266-67.

<http://www.bratrstvo.bravehost.com/clanky/clanky%202/ruske%20novopohanstvi.htm>